

анестезії у собак. Однократне його введення забезпечує термін знеболювання в межах $44,3 \pm 1,72$ хв. Використання тримекаїну у собак при епідуральному введенні потребує уточнення доз препарату.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бурых М.П. Основы технологии хирургических операций. – Харьков: РА и ООО “Знание”, 1998. – 480с.
2. Власенко В.М., Тихонюк Л.А. Ветеринарна анестезіологія. – Біла Церква, 2000, – 336 с.
3. Прянишникова Н. Т., Шаров Н. А. Тримекаин. Фармакологія и клиническое применение. -Л.: Медицина, 1967. – 183 с.
4. Слюсаренко Д.В. Пролонгована епідуральна анестезія у собак і кіз.: Дис... канд. вет. наук. ХЗВІ. – Харків, 2000. – 155 с.
5. Щелкунов В. С. Применение тримекаина для перидуральной анестезии // Экспер. хир. и анестезиол. – 1970. – № 2. – С. 77-80.

УДК 636

ДОСВІД ПОКРАЩАННЯ ШОТЛАНДСЬКИХ ТЕР'ЄРІВ В УМОВАХ ПЛЕМІННИХ ЗАВОДІВ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

О.Б.Д'яконова, старший викладач

Миколаївський державний аграрний університет

Останнім часом людина зазнає великих психічних, розумових перевантажень, та спілкування з собаками-компаньйонами допомагає позбутися щоденних стресів. Тому в сучасних умовах декоративні породи собак мають якісно іншу цінність для людини, ніж собаки службові та мисливські. Поряд з цим, собаки декоративних порід залишаються об'єктом селекції, їх удосконалення відбувається в бік наближення екстер'єру до модельної тварини певної породи при збереженні міцної конституції та здоров'я.

Метою досліджень було узагальнення досвіду розведення шотландських тер'єрів, або скотч-тер'єрів, в умовах півдня України. Результати досліджень допоможуть підвести підсумки проведеної протягом останніх 15 років племінної роботи та з'ясувати напрямки та особливості удосконалення собак вказаної породи в регіоні.

Батьківщиною шотландських тер'єрів вважають Західну Шотландію. Порода формувалася протягом XVIII сторіччя. Дебют породи відбувся у 1879 році. В 30-40 роки XX сторіччя скотч-тер'єр входить до числа десяти найпопулярніших порід світу. Вже в 60-70 роки шотландські тер'єри посідають в Росії одне з перших місць за популярністю. Наприкінці 70 років скотч-тер'єри потрапляють в Україну. За власними спостереженнями автора, у 70-80 роки в Україні популяція шотландських тер'єрів була вельми неоднорідною: поряд з собаками достатньо високого класу (кобелі Фіджі, Ланді-Шедл, Дантон, суки Моллі, Жессі та ін.) на виставках часто зустрічалися собаки не тільки з простим екстер'єром та недостатньо породні, але й ті, що мали явно виражені вади — великуваті круглі очі, великі білі плями на грудях та по корпусу, недоліки постанови та будови кінцівок, занадто м'яку шерсть, залом на хвості. Більшість собак, що експонувалися в ті часи на виставках, відрізнялися великою важкою вилицюватою головою, недостатньо міцною лінією верху, розтягнутим форматом. Однак, позитивним в них було те, що вони стійко передавали міцний кістяк, відмінну зубну систему, бажану будову грудної клітини та мали врівноважену нервову систему при збереженні добрих мисливських якостей.

Розведення скотч-тер'єрів в м. Миколаєві розпочалося із завезення у 1988-1989 роках з Ленінграду чорних собак: кобеля Шико (б. Сакс — м. Оня) та суки Ричи (б. Єгорка — м. Яніка). Собаки були середнього росту, мали ідеальну зубну систему, міцний кістяк, відрізнялися бажаним типом тілобудови. На жаль, кобель загинув, а до Ричи (вл. Солохіна Л.) було підібрано кобеля ленінградського розведення з Харкова Шелла (вл. Аво-ян М.), та 4.11.1991 року одержано цуценят чорного забарвлення, що склали основу секції шотландських тер'єрів КСУ в м. Миколаєві: кобеля Чорі-Чан Соллі (вл. Картавцева Г.), сук Чейссіка Соллі (вл. Грузевська І.) та Черрі-Бренді Соллі (вл. Сташкевич О.). Всі вказані собаки мали племінне призначення, однак їм був притаманний своєрідний екстер'єр: великуваті на зріст (висота в холці кобеля — 32 см, сук — 30 см), бажаного

формату, з міцним кістяком, але декілька недостатньо міцною лінією верху, короткуватим стегном, занадто жорсткою шерстю при недостатній кількості підшерстку. Поруч з цим вони мали дуже породну велику голову з добрими лініями та заповненою мордою, ідеальну зубну систему, чудову нервову систему при збереженні яскраво вираженого мисливського інстинкту та мали оцінки на виставках “відмінно”. Вдалою виставочна та племінна кар’єра склалася лише у Черрі-Бренді Соллі (вл. Сташкевич О.), від якої при паруванні з кобелем “старого” київського розведення Фіджі (вл. Лебедева Ж.М.) одержано п’ять цуценят, з яких продовжувачем родини стала сука Витні Пітчі-Пет (власник Баличева А.), яка за типом тілобудови відповідала сучасним вимогам: була невеликою (висота в холці – 26,5 см), не розтягнутою, компактною, з породною та довгою головою (довжина 22 см), відмінною будовою та поставом кінцівок, міцною лінією верху, вільними правильними рухами. На жаль, її не використано в умовах КСУ, але вона при паруванні з Елон Принц де Валь Алекс одеського розведення (б. Hailender Scottish Tauer, вол Вакарчук Е. – м. Cherry Tribink Scottish Tauer, вол. Довбиш В.) дала кобелів бажаного типу з відмінним екстер’єром.

Наступним кроком в племінній роботі з породою було заведення з м. Челябінськ (Росія) вагітної суки Tesli Impress Kokik Gauvan (б. Zersy-Gauvan-Taus-Darv -м. Grushenka Del-Vi), власник Набоков О. Від Eddy Harry Life (вл. Воложеніна І., м. Челябінськ), онука звісного фінського плідника Bag Pipe You Are The One, вона народила шість цуценят, з яких в м. Миколаєві залишилося лише три чорні суки: Sonaly Kokik Life (вл. Сташкевич О.), Sarita Kokik Life (вл. Шустер М.), Sivilla Kokik Life (вл. Тимофєєв С.). При проведенні аналізу їх походження було відмічено, що вони одержані при спорідненому паруванні на одноплідників Sheriff Scotty Gauvan та Sherry Scotty Gauvan, тобто на батьківську пару Havannahugo-Malvina в ступеню III-IV за Пущем-Шапоружем. Вже перші виставки у відкритому класі довели, що вказані суки мають відмінний екстер’єр, певний виставочний кураж та є конкурентоспроможними на виставках рівня CAC UA.

Власники сук Sonaly Kokik Life та Sarita Kokik Life не мали метою виставочну кар'єру. Певного інтересу мало племінне використання цих сук в умовах України з використанням кобелів, які одержані або тривалий час вже мешкають в державі, тобто певною мірою адаптовані до умов існування. Було складено план парувань, відповідно до якого вперше Sonaly Kokik Life спаровано з плідником Елон Принц де Валь Алекс. Одержано чотири цуценяти: чорні кобелі – Ерл-Паркер та Гессен, суки забарвлення бріндл – Евіта та Ейпріл, що поклало основу створення племінного заводу “Moustache”. Ерл-Паркер виставлявся обмежено, але мав тільки відмінні оцінки. Евіта є чемпіонкою України та матір'ю чемпіонки України Ассоль Соттіш Кілт, матір'ю кращого кобеля II Національного чемпіонату породи шотландський тер'єрів, Всеукраїнського переможця-2002, BIG – IV Альфред Соттіш Кілт (вл. Кравченко В., м. Одеса). Ейпріл має вдалу виставочну кар'єру, є кандидатом в чемпіони України. Повторне парування Sonaly Kokik Life відбулося з кобелем, одержаним в розпліднику “Skailains”-Absolut Definition, вл. В. Довбиш (м. Одеса), якого одержано від завезеної з Німеччини зі звісного розплідника “Downtown” суки Downtown Adelaida (інтерчемпіон, юний чемпіон світу) та імпортованого чеського кобеля Klifford Target (інтерчемпіон). Від такого парування одержано п'ять сук, з них Сосо Chanel Moustache (1хСАС) – вл. Швецова І., м. Миколаїв, та Konsuello Mi Corazone Moustache (1хСАСІВ, 2хСАС) – вл. Хурґін О., м. Київ – поєднали виставочну та плідну кар'єру. Син Сосо Chanel (від Talisman Val Alex) Фаберже на виставці “Арсанія-2003” одержав титул кращого цуценяти породи.

Перше парування суки Sarita Kokik Life з плідником московського розведення з м. Києва I Night Magic with Scotland Yard (вл. Панфілова О.) дозволило одержати у племзаводі “Pretty Caterpillars” (вл. Шустер М., м. Миколаїв) нинішнього чемпіона України Merlin Pretty Caterpillars, хоча повторне парування вище означених собак між собою дало посередні результати. Третє парування відбулося із завезеним з Москви Spektr Lain De-stroyer (вл. Панфілова О., м. Київ), що дозволило одержати нинішнього

чемпіона України Nelson Pretty Caterpillars (вл. Кучерін К., м. Миколаїв). Слід також підкреслити високу якість екстер'єру його одноплідниць Natalie та Negra. На жаль, в племінному заводі на залишено сук, що змогли б продовжувати родину.

Не всі кінологи, що займаються розведенням шотландських тер'єрів, звертають увагу на наявність фронтального квадрату, міцного кістяку та бажаної будови грудної клітини. Внаслідок, собаки втрачають притаманний їм бажаний тип, хоча, безсумнівно, вони краще рухаються на ринзі під час виставок, оскільки мають більш довгі кінцівки та пласкувате ребро, що легко скривається довгою "юбною" та професійно виконаним тримінгом. В цьому відношенні найбільш успішно побудовано племінну роботу в племзаводі "Валь Алекс" (власник В. Довбиш, м. Одеса), який займається розведенням скотч-тер'єрів більше 11 років. Дуже вдалим було завезення до заводу з Росії сук Cherry Tribink Scottish Tauer та Кілморі Бенкар. Це були собаки нового для України типу: порівняно короткі, компактні, широкі, з короткими кінцівками. Перша з них зразу ж стала безсумнівним лідером на рингах в Україні та першою з шотландських тер'єрів здобула звання кандидата в Національні чемпіони в 1995 році (нині – Чемпіон України). В роботі з породою власники використовують методіку, відповідно до якої з кожного приплоду залишають для племінного використання найперспективнішу суку. Так від першого парування Cherry з Nailender Scottish Tauer (вл. Вакарчук Е.) залишено Жуанну Валь Апекс (переможець національних та міжнародних виставок), яка від Int.Ch. Klifford Target (вл. Баранчикова О., м. Москва) серед інших видатних цуценят дала Леону Валь Алекс. До неї підібрано СН Rus Borha Bengamin Kasanova & Со пшеничного забарвлення, та в умовах розплідника одержано СН UA Itshaak (вл. Привалко В., м. Київ); СН UA, Всеукраїнський переможець Intriga (вл. Панфілова О., м. Київ); багатократний переможець виставок України та Молдови Impregiua, яку залишено в племзаводі для племінного використання. Від останньої при паруванні з Gemma Stonehange Abbaje De Timadue пшеничного забарвлення поряд з чорними цуценятами одержано вперше в

Україні цуценят пшеничного забарвлення. Вони тільки розпочинають виставочну кар'єру, та перші їх перемоги підтверджують правильність використаного шляху: Пандорра (вл. Пацула Л., Молдова) — краший юніор Міжнародної виставки в Молдові, Патрісія (вл. Сташкевич О., м. Миколаїв) — краший юніор породи виставки “Арсанія-2003”, краший юніор III Національного чемпіонату шотландських тер'єрів, Пасіфік (вл. Максименко О., м. Одеса) — краший кобель-юніор III Національного чемпіонату шотландських тер'єрів.

Від завезених з Росії та Чехії плідників в племзаводі одержано видатних представників породи: You Aren't Engel Val Alex — переможець національних виставок, переможець 1 Національного Чемпіонату шотландських тер'єрів медіа-класу; Шанталь Валь Алекс — переможниця та призер міжнародних виставок в м. Одеса; Жетем Жофрей Валь Алекс — переможець та призер національних виставок (всі від Skailains Absolut Definition); від Кілморі Бенкар та Hailender Scottish Tauer — Ізабель Валь Алекс — краща сука 1 Національного чемпіонату шотландських тер'єрів; її донька Теодора Валь Алекс — переможець та призер міжнародних виставок (від Marco Polo vis Tabasco), від якої при паруванні з Skailains Absolut Definition одержано кобеля Зиппо Валь Алекс, який став переможцем відкритого класу 3 Національного чемпіонату шотландських тер'єрів в 2003 році, та ін.

Останнім часом заявив про себе племінний завод “Браво Шотландія Ева” (вл. Костюченко Е., м. Одеса). Але робота його тільки розпочинається, та на виставках дуже вдало експонуються перші одержані молоді собаки та завезені для заводу суки. Їх генотип та фенотипова оцінка дозволяють сподіватися, що вони при вірному підборі зможуть дати неординарний приплід, що буде сприяти порашанню масиву шотландських тер'єрів в регіоні.

Таким чином, послідовне цілеспрямоване парування шотландських тер'єрів у племзаводі “Moustache” за 15 років дозволило одержати сук високого племінного класу, що підтверджується як оцінками екстер'єру, так і якістю одержаних нащадків. Особливістю племінної роботи в племінному заводі є використання на суках